

Pravna norma i njezini elementi

Katušić, Karla

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Tourism and Rural Development in Pozega / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet turizma i ruralnog razvoja u Požegi**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:277:692156>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-27**

Repository / Repozitorij:

[FTRR Repository - Repository of Faculty Tourism and Rural Development Pozega](#)

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET TURIZMA I RURALNOG RAZVOJA U POŽEGI**

STUDENTICA: Karla Katušić, JMBAG: 0253040758

PRAVNA NORMA I NJEZINI ELEMENTI

ZAVRŠNI RAD

Požega, 2024. godine

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET TURIZMA I RURALNOG RAZVOJA U POŽEGI**

STRUČNI PRIJEDIPLOMSKI STUDIJ UPRAVNI STUDIJ

PRAVNA NORMA I NJEZINI ELEMENTI

ZAVRŠNI RAD

IZ KOLEGIJA UVOD U PRAVO

MENTOR: dr.sc. Antun Marinac, prof. struč. stud.

STUDENT: Karla Katusić

JMBAG studenta: 0253040758

Požega, 2024. godine

SAŽETAK

U ovom završnom radu analizira se pojam pravne norme kao neophodnog elementa svakog pravnog sustava. Rad započinje definiranjem predmetnog pojma te isticanjem njegovih posebnosti. Pravna norma je ta koja sadrži pravilo ili uputu za ponašanje pojedinca, a čije nepoštivanje dovodi do primjene odgovarajuće sankcije. Nakon praćenja definicija pravne norme kroz povijest, nastavak rada odnosi se na elemente od kojih je ista sastavljena. Upravo ti sastavni dijelovi pravne norme, a koji su detaljnije obrađeni tijekom rada, čine neku normu pravnom, a ne moralnom, religijskom i slično. Rad je sačinjen uporabom brojnih izvora, od Ustava Republike Hrvatske i zakona do stručnih pravnih eseja i drugih propisa. Na temelju prethodno navedenih izvora izveden je zaključak o značaju pravne norme za neki pravni sustav u cjelini. U dijelu rada koji se odnosi na sistematizaciju pravnih normi poseban naglasak stavljen je na primjere sistematizacije kako bi se olakšalo razumijevanje kombinacije dvaju instituta. Također, u radu je naglašena i brojnost podjele pravnih normi unutar sebe, odnosno brojnost pojedinih njezinih vrsta. Na samom kraju rada analizira se općenita primjenjivost, a i vremenska primjenjivost pravne norme unutar nekog pravnog sustava.

Ključne riječi: *pravna norma, dispozicija, sankcija, značaj pravne norme, vrste pravnih normi*

ABSTRACT

This final paper analyzes the concept of a legal norm as an essential element of every legal system. It starts from the definition of mentioned subject and its specific characteristics. A legal norm sets a standard of behaviour and non-compliance may face an appropriate sanction for such behaviour. After all of above mentioned, final paper follows main elements of the legal norm which elements makes difference between legal norm and any other form of norm, such as moral and religious norm. This final paper is based on various sources, as The Constitution of the Republic of Croatia and many other legal professional literature, which sources led to conclusion that legal norm has a enormous influence on legal system of each country. In the part of this paper related to the systematization of legal norms, special emphasis is placed on examples of systematization to facilitate the understanding of the combination of these two institutes. Furthermore, the work also highlights the numerous subdivisions of legal norms. At the very end of this final paper, the general applicability of legal norm is analyzed.

Keywords: *legal norm, a disposition, a sanction, the significance of the legal norm, types of legal norms*

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1. PRAVNA NORMA - POJAM	2
2. ELEMENTI PRAVNE NORME.....	4
2.1. Dispozicija i pretpostavka dispozicije	4
2.2. Delikt pravne norme.....	5
2.3. Pretpostavka sankcije i sankcija	5
3. VRSTE PRAVNIH NORMI	8
4. ZNAČAJ PRAVNE NORME	10
5. SISTEMATIZACIJA PRAVNIH NORMI	13
6. PRIMJENJIVOST PRAVNE NORME.....	16
6.1. Primjenjivost pravne norme u vremenu.....	17
8. PRIMJER PRIMJENE ODREĐENE NORME NA KONKRETAN SLUČAJ	19
9. ZAKLJUČAK	21
10. POPIS LITERATURE	23
11. POPIS PRILOGA.....	25
12. PRILOZI.....	26

1. UVOD

Pravna norma je glavni sastojak svakog pravnog sustava, a pojedini pravni stručnjaci navode da bez iste pravni sustav ne bi ni egzistirao. Pravne norme čine okosnicu svakog pravnog sustava, regulirajući ponašanje pojedinaca (pravnih i fizičkih osoba) unutar društva. Upravo zbog navedenog ovaj rad prati termin pravne norme od njezine pojave pa do danas i to kroz različita polja. Dakle, ovim radom nastoji se iznijeti što preciznija definicija pravne norme i njezinih elemenata, zatim sistematizacija i primjenjivost iste te brojni drugi zanimljivi detalji koji se odnose na sam pojam pravne norme.

Predmet završnog rada je analiza koliko zapravo pravna norma utječe na neki pravni sustav u cjelini i je li opravdano pridavanje tako velike važnosti pravnoj normi, a sve kroz opisivanje utjecaja pravne norme, njezino definiranje, unutarnju podjelu i sistematizaciju.

Nadalje, treba istaknuti kako su se tijekom pisanja ovog rada koristile metode analize i deskripcije pomoću kojih su prikazana i opisana ključna područja i elementi pravne norme.

Završni rad je podijeljen na nekoliko međusobno povezanih poglavlja, a sam rad započinje upravo ovim uvodnim poglavljem. Odmah nakon uvoda slijedi dio rada koji definira tematiku ovog rada, pravnu normu, a koje definicije su izvedene iz brojnih izvora. Također, navedeni su i opisani sami počeci pokušaja definiranja pravne norme.

Razrada završnog rada fokusirana je na konkretne karakteristike i elemente pravne norme, a s posebnim osvrtom na sam značaj i primjenjivost pravne norme unutar nekog pravnog sustava. Treba istaknuti da kada se govori o primjenjivosti pravnih normi prije svega misli se na njihovu učinkovitost u svakodnevnom životu, a navedeno je i predmet analize u ovog rada. Isto tako važnost pravne norme prikazana je kroz njezinu sistematizaciju i to na konkretnim primjerima.

Nakon razrade, dolazi se do zaključka cjelokupne teme završnog rada, a nakon kojeg slijedi popis korištene literature tijekom pisanja istog.

1. PRAVNA NORMA - POJAM

Svi pravni stručnjaci slažu se kako je pravna norma osnovni i najbitniji element prava, a bez kojeg elementa bi bilo teško i zamisliti egzistenciju pravne znanosti. Kurtović (2015) je slikovito opisao pravnu normu kao najsitniji dio prava, odnosno smatra kako je pravna norma „atom“ prava. Pojam pravne norme ima na desetine definicija, a svaka se u suštini svodi na isto. Tako bi se najjednostavnije pravna norma mogla definirati kao pravilo o ponašanju čovjeka, a koja sadrži i propis o primjeni državne sankcije u slučaju kršenja takvog pravila (Blagojević, 1989: 1217). Dakle, pravna norma predstavlja jedno određeno pravilo, a koje kao posljedicu za kršenje istoga nameće isto tako specificiranu sankciju.

Pravne norme su nužne kako bi se uredila neka država, odnosno kako bi se u istoj održao red i sigurnost, a na način da se uredi mnogobrojni društveni odnosi i ponašanja ljudi (Kurtović, 2015: 143). Uz pravne norme postoje i brojne druge norme kao što su: običajne, religijske, moralne i ostale. Razlike između pravne norme i drugih društvenih normi vrlo su izražene, a očituju se prije svega po načinu nastanka, subjektu koji ih donosi, načinu primjene i sankcijama. Pravne norme stvaraju se na vrlo striktan i organiziran način od strane posebno ovlaštenih subjekata po točno određenoj proceduri i postupku donošenja. Upravo zbog složene procedure donošenja pravne norme imaju poseban položaj i značaj u općem sistemu društvenih normi.

Riječ norma je latinskog podrijetla i izravan prijevod na hrvatski jezik bio bi pravilo ili mjera (Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2024). Pravna norma se semantički sastoji od hipoteze koja predstavlja neki uvjet, određenje subjekta i situacije, zatim od primarnog zahtjeva koje podrazumijeva određenje obveze i ovlaštenja, delikta i sekundarnog zahtjeva ili sankcije, odnosno određenja kazne (Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2024). Pravne norme izražavaju se na različite načine, u pisanom ili nepisanom obliku, opisno ili sažeto, u pravnim aktima, člancima zakona, odjeljcima, paragrafima i na druge načine. Pravna norma u pravilu izražava se pravnim odredbama koje u svojoj suštini jesu rečenice iz pravnih akata (ustava, zakona, uredbi, pravilnika, ugovora, uredbi, rješenja, presuda i slično). Vrlo često se pravnu normu miješa s člancima ili paragrafima zakona i drugih pravnih akata, ali činjenica je da se pravna norma može poklapati s navedenim. Pravna norma vrlo često je puno šira od samo jednog zakonskog članka jer jedan članak uglavnom sadrži samo jedan dio norme ili više različitih normi i članak zapravo označava sistematsku jedinicu nomotehničke strukture pravnog akta (Kurtović 2015: 142).

Za brojne suvremene i demokratske države i njihove narode upravo su pravne norme te koje reguliraju najvažnije društvene odnose bez kojih država kao najorganiziranija jedinica društva

ne bi mogla skladno djelovati (Đorđević, 2015: 146). Tako pravna norma u užem smislu može označavati neki propis kojim se zapovijeda određeno činjenje ili propuštanje, zatim i pogodbenu strukturu kojoj sadržaj može biti opći ili apstraktan. Opći sadržaj pravne norme zapravo znači kada pojedinačni propis za predmet ima pojedinačno ili konkretno činjenično stanje dok norma kao apstraktan propis znači da ista određuje nešto u pogledu budućih činjeničnih stanja, dakle nema retroaktivni učinak (Guastini, 2018: 47-62).

Pravna norma kakvu danas svi poznaju razvijala se kroz povijest i to zahvaljujući dugoj i detaljnoj teorijskoj analizi iste. Ciceron je već u 2. stoljeću prije Krista definirao pravne norme kao kombinaciju zapovijedi i zabrana, dok je rimski pravnik Modestin za iste naveo kako su sastavni elementi pravne norme: zapovijedi, zabrane, dopuštenja i kazne. Njemački pravnik Rudolf von Jhering naveo je u 19. stoljeću za pravnu normu sljedeće: „Sadržaj norme je misao, pravna postavka, ali postavka praktične vrste, odnosno uputa za ljudsko djelovanje; norma je, stoga, pravilo prema kojem se treba upravljati“, a uz navedeno je istaknuo kako smatra da su pravne norme samo one kojima to svojstvo daje država, odnosno da je država jedini izvor prava (Cilj u pravu, 1998). Nadalje, Georg Jelinek je odredio tri suštinska elementa pravne norme, a to je da su pravne norme one koje reguliraju ponašanje ljudi jednih prema drugima, iste moraju poticati od poznatog autoriteta i njihova obvezatnost mora biti garantirana od strane državne moći (prisile). Također, Jelinek je istaknuo kako sve prethodno navedeno razlikuje pravnu normu od svih ostalih vrsta normi. Razliku između pravne norme i individualne norme napravio je John Austin (1971), britanski pravni teoretičar i filozof, koji je naveo sljedeće: „Kada općenito obvezuje na vrstu djelovanja ili ne-djelovanja, zapovijest je zakon ili pravilo, ali kada obvezuje na specifično djelovanje ili nedjelovanje zapovijest je povremena ili pojedinačna.“ Osim navedenih i brojne druge osobe su kroz povijest pokušavale, a brojni pravni teoretičari i danas pokušavaju, što preciznije definirati i opisati pravne norme i njezine elemente.

Konkretan primjer pravne norme je kazneno djelo ubojstva koje navodi da tko ubije drugoga ima se kazniti kaznom zatvora od najmanje pet godina (Kazneni zakon, NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22, 114/23, 36/24). Dakle, u konkretnoj pravnoj normi zabrana se sastoji u tome da jedan čovjek ne smije ubiti drugoga, a ako isto učini kaznit će se kaznom zatvora.

Stoga, ono što je ključno za pravnu normu je njezina vezanost za državu, a podredno i pravo određenih tijela da ih donose, provode i određuju sankcije za slučaj povrede tih normi.

2. ELEMENTI PRAVNE NORME

Svaka pravna norma se najčešće, bez obzira na njezin oblik ili vrstu, sastoji od dva osnovna elementa, a to su dispozicija i sankcija. Neki pravni teoretičari kao bitan element pravne norme navode i delikt. Obzirom na navedeno, treba napomenuti da ne postoje usuglašena pravna mišljenja oko pitanja koja se odnose na brojnost elemenata pravne norme, jer kako je već istaknuto, neki navode da postoje samo dva osnovna elementa pravne norme, dok drugi tvrde da postoje čak četiri glavna elementa pravne norme. Oni pravni teoretičari koji ističu da se pravna norma sastoji od četiri glavna elementa prije svega misle na slijedeće sastavnice: hipotezu dispozicije, dispoziciju, pretpostavku sankcije i sankciju (Kurtović, 2015: 146). Svi teoretičari su djelomično u pravu jer kod nekih normi susreću se sva četiri spomenuta elementa, a kod nekih nema svih navedenih elemenata. Zaključak je kako svaka pravna norma zasigurno ima dispoziciju, a uz dispoziciju gotovo uvijek ide i sankcija dok su ostali elementi mogući, ali ne i neophodni. Kombinacijom navedenih elemenata dobije se nova pravna cjelina poznata pod terminom pravne norme.

2.1. Dispozicija i pretpostavka dispozicije

Hipoteza (pretpostavka) dispozicije predstavlja onaj dio pravne norme koji opisuje uvjet za primjenu pravila ponašanja sadržanog u pravnoj normi (Bakšić-Muftić, V. sesija). Dakle, hipoteza dispozicije pravne norme pretpostavlja faktičku situaciju ili činjenice koje moraju postojati da bi se dispozicija (koja predstavlja pravilo ponašanja) mogla primijeniti. Primjer je u (fiktivnoj) zakonskoj odredbi koja navodi da svatko tko ima nekretninu na istu mora platiti porez, dakle hipotetski dio pravne norme je dio koji navodi „svatko tko ima nekretninu“.

Dispozicija je vrlo bitan dio pravne norme jer upravo zbog nje postoje i ostali elementi pravne norme. Riječ dispozicija potječe od latinske riječi *dispositio* (*disponere*) što bi u prijevodu značilo raspored ili razmještaj (Hrvatski jezični portal, URL). Dispozicija je samo pravilo ponašanja, a iz prethodnog fiktivnog primjera dispozicija bi predstavljala ono ponašanje koje naređuje plaćanje poreza. S obzirom na način na koji je izražena zapovijed unutar pravne norme, Živanović (1959: 36) razlikuje četiri vrste dispozicije: naređujuće (ili pozitivne), zabranjujuće (ili prohibitivne), dopuštajuće (ili permisivne) i interpretativne (ili deklarativne). Prema istom pravnom teoretičaru naređujuće dispozicije podrazumijevaju aktivnu radnju, odnosno činjenje, dok zabranjujuće dispozicije se odnose na suzdržavanje od neke radnje tj. na nečinjenje i propuštanje neke radnje. Dopuštajuće dispozicije predviđaju određenje ovlaštenja da se nešto čini ili zahtjeva od drugog subjekta, a interpretativne dispozicije su one koje sadrže

objašnjenje (Živanović, 1959: 37). Obzirom na stupanj slobode ovlaštenih i obveznih subjekata razlikuju se apsolutno određene i relativno određene dispozicije. Kod apsolutno određenih dispozicija zahtjev je u cijelosti određen, a zapovijed subjektima označena je izričito bez ikakve mogućnosti za odstupanjem, dakle subjekt nema nikakvu slobodu u postupanju (Vukadinović, Stepanov, 2001: 273). Upravo takve su naređujuća i zabranjujuća dispozicija. Nadalje, Vukadinović i Stepanov (2001) relativno neodređene dispozicije dijele na one s neodređenim pojmovima i pravnim standardima, alternativne dispozicije (kada se nudi dvije ili više mogućnosti, dakle ili jedno ili drugo) i dispozitivne dispozicije (utvrđuju izvjesno određeno ponašanje subjekta, ali u isto vrijeme daje subjektima pravo da sami stvore drugo pravilo ponašanja o istom odnosu).

2.2. Delikt pravne norme

Delikt predstavlja nepoštivanje dispozicije pravne norme, odnosno, radi se o radnji suprotnoj ponašanju koja je propisana dispozicijom, suprotno pravilu ponašanja za određenu situaciju (Radišić, 1973: 62). Navedeno proizlazi iz činjenice što nitko osim ljudi nije niti obuhvaćen pravnim normama koje reguliraju isključivo društvene odnose. Treba napomenuti kako se određene društvene skupine ne mogu smatrati delikventima, a to su djeca do određene dobi i pojedine skupine duševnih bolesnika za koja su utvrđena posebna pravila u slučaju kršenja pravnih normi. U fiktivnom primjeru neplaćanje poreza je ono što predstavlja hipotezu sankcije. Sam delikt, odnosno kršenje dispozicije je uvjet za primjenu sankcije, a predviđen je u pretpostavci sankcije koja sadrži njegov opis (Radišić, 1973: 62). Za prekršaj je nužno da je nastao ljudskom radnjom koja mora biti voljna i svjesna, dakle delikti nisu više sile i ne mogu ih činiti biljke, životinje ili stvari (Radišić, 1973: 62). Iz navedenog proizlazi kako je potrebno da kršenje pravne norme bude izazvano isključivo vanjskim djelovanjem čovjeka, a misli, emocije i eventualne namjere za kršenje istih pravno su irelevantne te ne predstavljaju delikt pravne norme. Radnja se može izvršiti činjenjem (aktivna radnja) i nečinjenjem (pasivna radnja). Težina delikta je proporcionalna težini sankcije, dakle težina sankcije ovisi o težini delikta.

2.3. Pretpostavka sankcije i sankcija

Kurtović (2015) definira pretpostavku sankcije kao onaj element pravne norme koji sadrži opis koji se tek treba dogoditi da bi se primijenila sankcija, odnosno ista treba sadržavati opis okolnosti koje predstavljaju uvjet za primjenu pravila sadržanog u samoj sankciji. Dakle, ovaj

element sadrži ponašanje koje je u suprotnosti od onog koje se zahtjeva dispozicijom pravne norme. Treba napomenuti kako pretpostavka sankcije nije izjednačena s deliktom, a to iz razloga što pretpostavka sankcije opisuje ljudsku radnju kojom je počinjen delikt i uspostavlja konekciju između same dispozicije i sankcije (Kurtović, 2015: 149). Delikti se sastoje upravo u onom ponašanju suprotnom od onog kojeg zahtjeva dispozicija. Nepoštivanje norme ili kršenje iste je uvjet za primjenu sankcije, ali pored toga mogu biti predviđeni i drugi uvjeti za primjenu iste, a naročito kada je riječ o pojedinačnom aktu određivanja sankcije (Lukić, Košutić, 2005: 236).

Kurtović (2015) je definirao sankciju kao onaj element pravne norme koji sadrži pravilo o ponašanju (primjer je plaćanje poreza) onog subjekta određenog u dispoziciji (onaj tko je ostvario prihod koji se oporezuje), a koji subjekt je i prekršio dano pravilo (dakle, nije platio porez) kao i o ponašanju državnog tijela koje prema tome subjektu ima puno pravo primijeniti odgovarajuću mjeru državne prisile, ako ovaj odbija postupiti po određenoj sankciji (primjer u konkretnom slučaju je prinudna naplata ili zatvorska kazna ovisno od visine dugovanog poreza). Sankcija je ta koja pravnu normu razlikuje od brojnih drugih normi (običajne i moralne norme) i daje joj suštinu, odnosno istoj daje taj pravni karakter. Sankcija sadrži propis o ponašanju i njome se štiti određeni interes, a obavezno sadržava subjekta koji je prekršio dispoziciju i državno tijelo koje je vezano da na navedenom subjektu primjeni odgovarajuću prisilnu mjeru (Kurtović, 2015: 149). Dakle, uvjet za primjenu sankcije je ne postupanje po dispoziciji što sankciju svrstava pod sekundarna pravila jer se ima primijeniti ukoliko se ne postupi po primarnom pravilu (primjer je (ne)plaćanje poreza – primarno pravilo, a sankcija bi bila prinudna naplata istoga). Sankcije se još među sobom dijele na sankcije prema osobama i na sankcije u odnosu na akte. Sankcije prema osobama odnose na one sankcije koje su usmjerene prema fizičkim ili pravnim osobama koje su na razne načine prekršile dispoziciju pravne norme (Kurtović, 2015: 150). Posebna vrsta sankcije su one sankcije prema aktima jer se ne izriču prema osobama već prema onim aktima koji sadrže neke manjkavosti i/ili nedostatke. Navedene sankcije ovise o ocijeni zakonitosti tih akata. Kurtović je sankcije još podijelio i s obzirom na vrstu dobara koje se uskraćuju (ili oduzimaju) tom sankcijom, a to su: sankcije moralnog karaktera (opomene, ukori), sankcije imovinskog karaktera (naknade štete i novčane kazne) i sankcije kojima se oduzima sloboda pojedincu (lišenje slobode). Uz prethodno navedeno postoje i brojne druge podjele sankcija. Naposljetku, riječ sankcija potječe od latinske riječi *sanctio*, a koja je označavala dio rimskog zakona koji je predviđao pravne posljedice za slučaj kršenja odredbi koje je zakon propisivao (Hrvatski jezični portal, URL).

U odnosu na pravnu normu postoje i različiti oblici odgovornosti za nepoštivanje iste, tako se za kršenje pravne norme može odgovarati kazneno, građanski, disciplinski, politički, subjektivno i objektivno (Radišić, 1973: 69). Tako bi sankcije za kaznena djela bile kazne (kazna zatvora, novčana kazna i kazna dugotrajnog zatvora), građanskopravna sankcija bila bi naknada štete, a uz navedeno postoje još disciplinska (primjer: oduzimanje određenih prava koja proizlaze iz predmetne službe) i politička sankcija (primjer: smjena s određene političke funkcije ili ostavke i neizbor na određenu političku funkciju).

Nije moguće primijeniti sankciju za ponašanje, odnosno djelo koje nije unaprijed određeno zakonom, isto tako i sankcija mora unaprijed biti određena i specificirana zakonom – načelo zakonitosti u kaznenom pravu poznato pod izrekom „*nullum crimen, nulla poene sine lege*“. Trenutno važeći Kazneni zakon u članku 2. definira načelo zakonitosti na slijedeći način: „Nitko ne može biti kažnjen za djelo koje prije nego je počinjeno nije bilo utvrđeno zakonom ili međunarodnim pravom kao kazneno djelo, niti mu se može izreći kazna ili druga kaznenopravna sankcija koja nije bila određena zakonom.“

3. VRSTE PRAVNIH NORMI

Postoji više vrsta pravnih normi te postoje razni kriteriji podjele istih. Prema kriteriju formuliranja zapovijedi, pravne norme se dijele na: naređujuće, zabranjujuće i ovlašćujuće. Slijedeća podjela pravnih normi odnosi se na njihov nastanak pa tako razlikujemo običajne i postavljene ili pisane i nepisane pravne norme. Zatim egzistirajuća je podjela pravnih normi i s obzirom na adresate pa su tako podijeljene na opće i pojedinačne, odnosno na apstraktne i konkretne. Nadalje, podjela normi s obzirom na određenost dispozicije je na kategoričke norme i na norme s nedovoljno određenim dispozicijama. Tako se pravne norme mogu dalje dijeliti na više i niže, materijalne i formalne, ustavne, kaznene, građanske, nasljedne, obiteljske, upravne, radne, procesne, međunarodne, prema prostornom i vremenskom važenju i na brojne druge načine (Vasić i Čavoški, 1996: 77).

Naređujuće su one pravne norme kojima se izričito naređuje određenom adresatu da izvrši određenu činidbu, odnosno da se suzdrži od takvih činidbi. Adresati su u obvezi da se ponašaju po ovim vrstama pravnih normi koje su najčešće propisane nekim pravnim aktima. Ponašanje suprotno ovakvoj pravnoj normi u suštini predstavlja delikt i za posljedicu ima primjenu sankcije u vidu prinudnih mjera (Drakulić, 2001). Zabranjujuće pravne norme su one koje adresatima zabranjuju određene radnje i obično sadrže slijedeći izraz: zabranjeno je. Primjer zabranjujuće prave norme, a koji proizlazi iz Zakona o zabrani i sprječavanju obavljanja neregistrirane djelatnosti (NN 61/11 i 66/19) je sljedeći: „Obavljanje neregistrirane djelatnosti je zabranjeno.“ Ovlašćujuće pravne norme su one koje daju ovlaštenje fizičkim i pravnim osobama da obavljaju određene radnje, ali s tim da ako ih oni ne vrše za to nisu predviđene nikakve pravne posljedice.

Najpoznatija podjela pravnih normi je ona podjela prema njihovom nastanku, tada razlikujemo običajne od postavljenih pravnih normi. Običajne su norme koje nastaju neplanski, a uslijed dugotrajnog ponavljanja kroz neki vremenski period i njegov tvorac je određena društvena skupina kao kolektivna kategorija (Kurtović, 2015: 151). S druge strane, postavljene pravne norme su one koje nastaju u točno određenom trenutku s točno određenim početkom važenja i to po predviđenoj proceduri uz točno određeno tijelo koje je ovlašteno da te pravne norme donosi.

Nadalje, apstraktne pravne norme Mitrović (2012) je definirao kao one pravne norme kojima se regulira unaprijed neodređen broj slučajeva na način da su za njihovu primjenu potrebne konkretne norme, a kao što je slučaj s načelima pravnog i društvenog poretka koje se nužno uređuju konkretnim normama koje se mogu neposredno primijeniti, bilo da su opće ili

pojedinačne. Konkretno norme nije potrebno dodatno objašnjavati jer im se suština nalazi u samom naslovu, dakle to su one norme koje se odnose na točno određenu situaciju, točno određenog adresata s točno određenom sankcijom.

Slijedeća podjela pravnih normi je na uvjetne i bezuvjetne, a ta podjela ovisi o tome sadrži li pravna norma pretpostavku dispozicije. Prema navedenom, uvjetna pravna norma je ona norma koja sadrži određeni uvjet kako bi se dispozicija mogla primijeniti, a bezuvjetne pravne norme ne sadrže nikakav uvjet za primjenu dispozicije te se odnose na točno određeno stanje, situaciju, događaj i slično (Kurtović, 2015: 151).

Prema opsegu i djelokrugu subjekata na koje se pravne norme odnose iste se dijele na opće i pojedinačne. Opće pravne norme su one koje se odnose na neodređen broj slučajeva i na neodređen broj osoba dok se pojedinačne pravne norme odnose na točno određen slučaj i određenu osobu ili osobe. Specifičnost pojedinačnih pravnih normi je u tome da iste nastaju u procesu primjene apstraktne opće norme na konkretan slučaj koji je općom normom unaprijed predviđen kao primjerak vrste označene zajedničkim karakteristikama (Kurtović, 2015: 152).

Nadalje, obzirom na pravnu snagu pravne norme dijele se na više i niže. Dakle, ova konkretna podjela pravnih normi temelji se na hijerarhiji istih. Jesu li neke pravne norme više u odnosu na druge ovisi o tome jesu li one materijalne ili formalne. Ukoliko je pravna norma definirana kao materijalna to automatski znači da više norme određuju sadržaj nižih normi (Jež, 2006: 139). Dok formalno označena norma znači da se višim normama određuje nadležnost, postupak i oblik nižim pravnim normama (Jež, 2006, 140).

Primarne norme su obično one pravne norme o ponašanju građana, odnosno one koje građanima nameću subjektivno pravni položaj. S druge strane, sekundarne norme su metanorme u širem smislu, odnosno norme kojima se dodjeljuju vlasti i uređuje njihovo izvršavanje, a najbolji primjer za konkretnu podjelu bi bile norme o „proizvodnji“ prava (Guastini, 2018: 47-62).

Za sam kraj ovih podjela pravnih normi treba istaknuti i metanorme koje nemaju za predmet ponašanje i nisu norme u užem smislu (propisi), nego „fragmenti“ normi. Razlikujemo metanorme u užem i širem smislu. Metanorma u užem smislu je svaka ona norma koja za predmet ima druge norme, primjer je načelo zabrane retroaktivnog djelovanja zakona i drugih propisa, ali za predmet može imati i druge odredbe, a u tom drugom slučaju primjer je kada se navodi da se ukida članak A Zakona B (Burazin, 2020). Metanorma u širem smislu je ona norma koja za predmet ima normativne akte, odnosno primjer iste je sadržan u slijedećoj formulaciji: „Hrvatski sabor je...nositelj zakonodavne vlasti u Republici Hrvatskoj“ (Burazin, 2020).

4. ZNAČAJ PRAVNE NORME

Kao što je prethodno već navedeno, pravna norma predstavlja srž svakog pravnog sustava te stoga ima ključnu ulogu u regulaciji društvenih odnosa i osiguravanju pravnog reda i mira unutar granica neke države. Notorna je činjenica kako pojam „prava“ ima na desetine definicija, a velika većina tih definicija povezuje pravo s pravnim normama. Dakle, upravo navedeno ukazuje na to koliko su pravne norme neophodne za samo pravo i koliko je isto vrlo teško opisati i definirati bez spominjanja pravnih normi. Pravo je najuže vezano za pravne norme (koje su ujedno i društvene norme) i poželjno je da se pravo pod iste i svrstava jer se time lakše dolazi do shvaćanja i objašnjenja prava (Kulić, 2015: 100). Osim što pravo, kao skup pravila koja uređuju ponašanje nekog određenog društva, svoje postojanje duguje upravo pravnim normama koje pružaju okvir za rješavanje sukoba, zaštitu prava i sloboda te uspostavu pravde. Obzirom na sve navedeno, teško je zamisliti postojanje prava bez pravnih normi.

Jedna od glavnih funkcija pravnih normi je stvaranje predvidljivog i stabilnog okruženja unutar granica određene države. Kroz pravila koja su jasno definirana i vrlo često univerzalno primjenjiva, pravne norme omogućuju pojedincima i organizacijama da razumiju svoja prava i obveze, što pomaže u izbjegavanju sukoba unutar društvene sredine i potiče prijeko nužnu suradnju prilikom razrješavanja sporova i sankcioniranja pojedinaca zbog kršenja tih istih pravnih normi.

Uz prethodno navedeno, glavne funkcije pravne norme su: uspostava reda i sigurnosti unutar granica države, omogućavanje mirnog rješavanja sukoba te zaštita temeljnih sloboda i prava pojedinaca. Svaka od navedene funkcije je od velikog značaja za dobro funkcioniranje društva i države u cjelini. Dakle, pravne norme prvenstveno služe kao metoda uspostave reda i sigurnosti unutar granica države pri čemu omogućuju predvidljivost i stabilnost u društvenim odnosima i ponašanjima. Kroz jasno definirana pravila, pojedinci znaju što se od njih očekuje i koje su posljedice za kršenje tih pravila. Dakle, svima je poznato (ili bi trebalo biti poznato) da je pravnim normama zabranjeno ubijati pod prijetnjom određene sankcije (Kazneni zakon) ili da onaj tko učini štetu dužan je istu i naknaditi (Zakon o obveznim odnosima, NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22, 155/23).

Drugo, pravne norme omogućuju mirno rješavanje sukoba. Kroz sustav pravosuđa, pravne norme pružaju mehanizme za rješavanje sporova i osiguravaju pravedno postupanje prema svima. Prethodno navedeno je ključno za očuvanje mira i harmonije u društvu. Brojni zakoni propisuju postupke za rješavanje sporova među pojedincima, postupke za postupanje prema počiniteljima kaznenih djela, prekršaja i slično. Neki od zakona koji uređuju prethodno

navedene postupke su Zakon o parničnom postupku, Zakon o upravnim sporovima, Zakon o kaznenom postupku i brojni drugi. Dakle, pravne norme su te koje podupiru jednak tretman za svakog prekršitelja normi te ga na taj način i štite od ostalih pripadnika društva i njihovog eventualnog osvetničkog djelovanja.

Treće, pravne norme štite temeljna prava i slobode pojedinaca. Kroz ustave, zakone, uredbe i međunarodne konvencije, pravne norme osiguravaju zaštitu ljudskih prava, promiču ravnopravnost i sprečavaju diskriminaciju. Pravne norme na taj način imaju dubok utjecaj na društvo. One oblikuju društvene vrijednosti i norme ponašanja, te osiguravaju poštivanje etičkih i moralnih standarda. Kroz provođenje pravnih normi, društvo promiče pravdu, jednakost i slobodu, čime se osigurava dobrobit svih članova zajednice.

Nadalje, treba istaknuti kako pravne norme igraju ključnu ulogu u gospodarskom razvoju. Pravne norme osiguravaju pravnu sigurnost i predvidljivost, što je ključno za privlačenje investicija i poslovnu aktivnost. Pravni sustav zapravo je proporcionalan gospodarskom stanju neke države, tako stabilnost pravnog sustava određene države automatski znači i stabilnu gospodarsku situaciju te iste države. Dakle, razvijanjem pravnog sustava potiče se gospodarski rast i razvoj, te omogućuje stvaranje radnih mjesta i povećanje životnog standarda, a upravo tomu teži svaka pojedina država.

Uz sve navedene glavne značajke pravne norme postoje i brojne sporedne značajke, a neke od njih su: socijalna pravda, zaštita etičkih i moralnih standarda i druge. Kako je već spomenuto, pravne norme su te koje kroz zakonski opisane procedure omogućavaju rješavanje sukoba na miran način, a čime se izbjegava anarhija i nasilje (Elster, 2011: 195-217). Navedeno predstavlja tu komponentu socijalne pravde koja se odražava unutar pravnih normi. S druge strane, pravne norme odražavaju etičke i moralne standarde društva. Iste definiraju što je društveno prihvatljivo ponašanje i kazne za nepoštivanje tih standarda, čime se promiče odgovornost i etičko ponašanje (Banakar, 2014: 215-239).

Treba istaknuti kako se pravne norme mogu promatrati kroz različite modele, uključujući ontološki model koji prikazuje kako norme utječu na stvaranje i primjenu istih unutar nekog zakonodavstva (Carbonara, 2017: 466-482). Tako prema Guastiniju (2013: 88) s ontološkog stajališta, pravne norme nisu ništa drugo no jezični entiteti koji itekako imaju veliki utjecaj na stanje u društvu neke države, a čije stvaranje je kompleksan proces te je za pravilnu primjenu istih najčešće potrebna intervencija države. Normativni aspekt prava ističe da pravne norme ne samo da opisuju kako bi ljudi trebali postupati, već i nameću obvezu poštivanja tih pravila (Carbonara, 2017: 466-482).

Obzirom na sve navedeno značaj pravne norme za društvo i državu u cjelini ne može se dovoljno naglasiti ovim radom, ali može se istaknuti kako je značaj istih uistinu enorman. Kao temelj pravnog sustava, pravne norme osiguravaju red, pravdu i zaštitu prava i sloboda. Kroz svoje funkcije i primjenu, one igraju ključnu ulogu u očuvanju mira, promicanju jednakosti i poticanju gospodarskog razvoja. Razumijevanje, poštivanje i pravilna primjena pravnih normi u svim pravnim segmentima je od velike važnosti za svakog pojedinca i za društvo u cjelini.

Pravne norme su dakle nezamjenjiv alat za održavanje reda, promicanje pravde i osiguranje stabilnosti u društvu. One pružaju strukturu unutar koje se ljudska prava i slobode mogu ostvarivati i štititi, omogućujući društvu da funkcionira na uređen i pravedan način.

5. SISTEMATIZACIJA PRAVNIH NORMI

Kako bi znali koju točno pravnu normu primijeniti na konkretan događaj potrebno je poznavati sistematizaciju pravnih normi. Koncept hijerarhije pravnih akata pa tako i pravnih normi koje se kroz iste akte maju primijeniti iskazan je kroz načelo zakonitosti, prema kojem niže pravne norme moraju biti suglasne s višima, te kroz pravilo o tome koja se norma ima primijeniti u slučaju njihova sukoba (Hrvatska enciklopedija, URL). Svaki razvijeniji pravni poredak ima definiranu hijerarhiju pravnih akata. Sve pravne norme sadržane u pravnim aktima moraju prvenstveno biti u skladu s normama propisanim Ustavom Republike Hrvatske, a ostali pravni akti u suglasnosti s Ustavom Republike Hrvatske i zakonima (Ustav Republike Hrvatske, NN 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14; članak 5.). Dok je člankom 134. Ustava Republike Hrvatske određeno kako oni međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom RH, a potom i objavljeni i na snazi, čine dio unutarnjeg pravnog poretka RH, a po pravnoj snazi su iznad zakona. Obzirom na navedeno hijerarhija normativnih pravnih akata u Republici Hrvatskoj je slijedeća: Ustav Republike Hrvatske, Ustavni zakon, zakonom potvrđeni međunarodni ugovori, europske odredbe, organski zakoni, zakoni, odredbe na temelju zakonske uredbe, podzakonski akti i pojedinačni akti (Gregov i Pegan, 2019). Primjeri zakonom potvrđenih međunarodnih ugovora su Ugovor o autorskom pravu Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo (Geneva, 1996.), Haška konvencija o građanskom postupku (1954.), zatim europske odredbe sadržane su u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije (UFEU) i njihovim protokolima (Ugovorima je priloženo 37 protokola, 2 priloga i 65 deklaracija kojima se pojašnjavaju pojedinosti, no koji nisu uključeni u cjelokupni pravni tekst), Povelja Europske unije o temeljnim pravima. Organski zakoni su posebne vrste zakona kojim se uređuju temeljna ustavna pravila o pravima i slobodama pojedinaca te o ustrojstvu državne vlasti. Primjer organskog zakona jesu oni Zakoni kojima se uređuju prava nacionalnih manjina (organski zakoni), a koje Hrvatski sabor donosi 2/3 većinom glasova svih zastupnika. Primjeri zakonskih akata su Kazneni zakon, Zakon o upravnom postupku i Zakon o parničnom postupku dok su primjeri podzakonskih akata statuti.

Kroz nekoliko primjera prikazano je kako neku pravnu normu sistematizirati obzirom na konkretan događaj. Sistematizaciju pravne norme najlakše je prikazati na primjeru braka, a čija sistematizacija je slijedeća:

- pravna podgrana - bračno pravo,
- pravna grana - obiteljsko pravo,

- pravno područje - materijalno pravo, dok brak djelomično potpada i pod formalno pravno područje - bračni sporovi, privatno pravo, nacionalno pravo, ali je institut braka reguliran i međunarodnim pravom, a primjer su propisi Europske unije iz područja bračnog i obiteljskog prava.

Radi lakšeg shvaćanja predmetne podjele slijedeći primjer prikazan je na institutu vlasništva, a koja sistematizacija je slijedeća:

- pravna podgrana - stvarno pravo,
- pravna grana - građansko pravo te
- pravno područje - materijalno pravo, privatno pravo, nacionalno pravo.

Dakle, sistematizacija i težina (je li viša ili niža) pravne norme uvelike ovisi o tome u kojem pravnom aktu se ta predmetna norma nalazi. Sistematizacija pravnih normi je nužna za učinkovito funkcioniranje pravnog sustava, a prije svega zbog toga da bi se moglo razaznati kada i koju normu primijeniti na konkretan slučaj. Postojanje pravne norme ne bi imalo nikakvog značenja bez navedene sistematizacije jer što vrijedi pravna norma za koju se ne zna kada ju primijeniti i pred kojom normom ista ima prednost. Iako je sistematizacija pravnih normi nužna za učinkovit pravni sustav, suočava se s brojnim izazovima kao što su kompleksni pravni sustavi, stalne društvene promjene i pravna nesigurnost. Prvi problem koji se javlja prilikom sistematizacije pravne norme je kompleksnost pravnog sustava neke države jer svaki pravni sustav je složen s mnoštvom pravnih propisa, a takva složenost otežava proces sistematizacije i zahtjeva stalno ažuriranje i prilagodbu pravnih normi (Elster, 2011: 195-217). Druga otežavajuća okolnost za sistematizaciju pravnih normi jesu upravo učestale društvene promjene koje za sobom uvijek nose i ekonomske i tehnološke promjene. Navedene promjene zahtijevaju i pravne intervencije u smislu prilagodbe pravnih normi novonastalim uvjetima (Sucar i Herrán, 2023: 2053-2060). Upravo ti prijelazni periodi prilagodbe mogu dovesti do pravne nesigurnosti uslijed nejasno određene sistematizacije pravnih normi jer prilagodba pravnih stručnjaka i javnosti na nove ili revidirane norme zahtijeva vrijeme i resurse (Navarro i Moreso, 1997: 201-219).

Sistematizacija pravnih normi je ključna za osiguravanje jasnoće, dosljednosti i učinkovitosti pravnog sustava. Kroz kodifikaciju, kompilaciju i konsolidaciju, pravne norme postaju preglednije i lakše primjenjive, što doprinosi pravnoj sigurnosti i povjerenju u pravosudni sustav. Unatoč izazovima, kontinuirana sistematizacija pravnih normi ostaje nužan proces za prilagodbu pravnog sustava promjenama u društvu i osiguranju njegove učinkovitosti. Dakle, sistematizacija pravnih normi olakšava preglednost i primjenu istih na konkretne

situacije te u konačnici određuje koja norma ima prednost u odnosu na ostale norme unutar istog pravnog područja.

6. PRIMJENJIVOST PRAVNE NORME

Primjenjivost pravne norme je jedno od brojnih svojstava iste, odnosno primjenjivost je predikat koji pristaje uz pravnu normu (Guastini, 2018: 237). Guastini (2018) primjenjivost dijeli ovisno o sposobnosti djelovanja, odnosno djelotvornosti pravne norme. Također ističe da se sposobnost djelovanja kao predikat norme u pravnoj doktrini pretežno koristi u dva smisla i to kao sposobnost proizvođenja pravnih učinaka (npr. kvalifikacija nekog činjeničnog stanja, stjecanje ili gubitak određenog prava i sl.), a drugi smisao podrazumijeva primjenjivost pravne norme. Takva primjenjivost podrazumijeva da je norma djelovna i to kada se može ili mora primijeniti, a da je norma nedjelovna kada se ne može ili ne smije primijeniti (Guastini, 2018: 237). Treće značenje pojma primjenjivosti pravne norme odnosi se na normu koja se naziva „djelujuća“ ili „učinkovita“ kada se ista stvarno primjenjuje i poštuje.

Primjenjivost pravne norme kao važan čimbenik unutar pravne terminologije uvodi Eugenio Bulygin, argentinski pravnik, 1982. u svom eseju „Time and Validity“. Bulygin je smatrao kako je pojam važenja pravne norme nejasno koncipiran jer obuhvaća veći broj svojstava te je stoga sam postavio temelje za daljnja proučavanja primjenjivosti pravne norme. On razlikuje barem tri različita značenja iskaza o važenju norme. Prema navedenom, rečenica: „Norma N važi“, može se shvatiti kao pripadnost pravne norme, obvezujuća snaga norme ili pak kao njezina primjenjivost (Prusina: 2022: 9). Bulygin (1982: 172) primjenjivost pravne norme slikovito prikazuje na sljedeći način: „Ako postoji norma N_i koja propisuje da drugu normu N_j treba poštivati i primijeniti na određeni slučaj, tada se za normu N_j može reći da ona važi u smislu da ju treba poštivati i primijeniti u skladu s N_i .“ Dakle, Guastinijeva definicija primjenjivosti pravne norme i Bulyginova definicija istoga u bitnome se podudaraju.

Navarro i Moreso (1997: 202) primjenjivost pravne norme povezuju s institucionalizacijom samog prava, odnosno stajališta su da je za stvaranje pravnog učinka neke pravne norme prijeko potrebno da sudovi mogu provesti predmetnu pravnu normu, odnosno istu oživjeti. Također, definirali su i vanjsku primjenjivost pravne norme kao (ne)obvezu sudaca da primjene određenu normu N na konkretan individualni slučaj. Tako navode da bi suci imali obvezu primijeniti upravo tu normu, u vrijeme u kojemu oni donose odluku i u pravnom sustavu kojemu pripadaju, mora postojati određena viša norma koja propisuje primjenu norme N u takvom slučaju (Prusina, 2022: 15). S druge strane, postavili su definiciju unutarnje primjenjivosti norme na sljedeći način: „Norma N_i je unutarnje primjenjiva u određeno vrijeme t u odnosu na individualni slučaj c ako i samo ako je c primjer generičkog slučaja C, a C je definiran prostornim, materijalnim, personalnim i vremenskim područjima važenja N_i .“ (Navarro i

Moreso, 1997: 206). Dakle, unutarnja primjenjivost pravne norme zapravo podrazumijeva odgovor na pitanje potpada li neki slučaj u tako strogo određen razred radnji određene norme.

6.1. Primjenjivost pravne norme u vremenu

Guastini (2018) je istaknuo kako svaka pravna norma ima najmanje četiri vremenske dimenzije, a to su: pravno postojanje norme, valjanost pravne norme, primjenjivost i sposobnost djelovanja pravne norme. Pod pravnim postojanjem norme Guastini misli na njezino pripadanje pravnom poretku. Vremenska granica važenja i primjenjivosti neke norme zapravo ovisi o trenutku kada zakon, a unutar kojeg se upravo ta pravna norma nalazi, stupa na snagu. Dok prestanak važenja u primjenjivosti neke norme je usko vezan za prestanak važenja i primjene zakona unutar kojeg se ista nalazi. Prema Ustavu Republike Hrvatske (članak 90. stavak 3.) zakon stupa na snagu najranije osmi dan od dana njegove objave, osim ako nije zbog osobito opravdanih razloga zakonom drukčije određeno. Razdoblje između dana objave zakona i dana stupanja na snagu tog istog zakona naziva se *vacatio legis* (Guastini: 2018: 239). To razdoblje poznato kao *vacatio legis* može trajati i duže od minimalnih osam dana, ali kraće ne može, osim ako postoje osobito opravdani razlozi za to kraće vrijeme. Prema odluci i rješenju Ustavnog suda Republike Hrvatske U-I-3845/2006 i U-I-5348/2012 od 23. siječnja 2013. zakon najranije može stupiti na snagu prvi dan nakon njegove objave u Narodnim novinama, ali samo u iznimnim slučajevima. Posebno je potrebno istaknuti kako se norma ne može primijeniti prije nego bude objavljena.

Norma svoju primjenjivost gubi u cijelosti ili djelomično derogacijom (lat. *derogatio*, od *derogare*: opozvati, dokinuti). U praksi su česta dva načina derogacije, derogacija sudskim aktom ili derogacija političkom odlukom (Prusina, 2022: 20). Također, vrijeme primjenjivosti pravne norme počinje njezinim stupanjem na snagu, ali ono ne mora završiti njezinim gubitkom (Guastini, 2018: 239). Guastini dalje navodi kako je poništenje sudski akt do kojeg dolazi zbog nevaljanosti norme, što bi laički značilo da je u tom slučaju pravna norma u suprotnosti s nekom od formalno ili materijalno viših normi. Za navedeno postupanje kao i donošenje odluke o poništenju u Republici Hrvatskoj nadležan je Ustavni sud Republike Hrvatske (Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, NN 99/99, 29/02, 49/02). Takav akt će imati retroaktivno djelovanje (izuzev dovršenih odnosa), odnosno djelovat će tako kao da ta pravna norma nije ni postojala, stoga neće biti primjenjiva ni u onim postupcima koji su pokrenuti prije nego je ta pravna norma izgubila svoju snagu (Guastini, 2018: 239). Dakle, takva pravna norma gubi svoju primjenjivost u cijelosti. S druge strane, ukidanje pravne norme je u potpunosti

politička odluka zakonodavca, a ono može biti izričito i prešutno. Izričito ukidanje pravne norme je onda kada se donese norma koja nalaže ukidanje određene norme (Guastini, 2018: 239). Tako zakonodavac može usvojiti novu normu koja je čak suprotna ili nespojiva s onom koja je do tada bila na snazi (*lex posterior derogat legi priori*) ili pak donijeti u potpunosti novo uređenje za cijelo jedno područje (Guastini, 2018: 240). Prešutno ukidanje vrlo često znači samo doradu postojeće pravne norme te nužno ne mora doći do ukidanja te iste norme. Ukidanje vrlo često nema retroaktivni učinak pa će obzirom na navedeno ukinute norme u pravilu biti primjenjive i nakon ukidanja u onim postupcima pokrenutim prije ukidanja kao i u odnosu na činjenična stanja nastala prije toga, osim ako zakonodavac izričito ne odredi drugačije (Guastini, 2018: 241).

Obzirom na sve prethodno izloženo u odnosu na primjenjivost pravne norme općenito i u okviru vremenske primjenjivosti, zaključak je kako je problematika primjenjivosti pravne norme puno kompleksnija nego li se čini. Ne može se općenito određivati je li neka norma primjenjiva, neprimjenjiva ili samo trenutno nesposobna za primjenu jer se isto određuje u zavisnosti o svakom pojedinom slučaju zasebno. Da bi se navedeno moglo utvrditi najvažnije je prvo prepoznati vremenski okvir važenja neke pravne norme pa tek onda prema ostalim parametrima može se ocjenjivati njezina primjenjivost na konkretni slučaj.

8. PRIMJER PRIMJENE ODREĐENE NORME NA KONKRETAN SLUČAJ

Prethodno je navedeno kako se pravna norma uglavnom sastoji od dispozicije i sankcije. U nastavku je priložena presuda Općinskog suda u Sisku (Prilog 1) kako bi se prije svega istaknuo značaj pravne norme, a potom kako bi se lakše uočila distinkcija između dispozicije i sankcije pravne norme i to konkretno u odnosu na nanošenje teške tjelesne ozljede u pokušaju, a koje kazneno djelo je definirano člankom 118. stavkom 1. i 2. Kaznenog zakona (NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22, 114/23, 36/24). Dispozicijski dio predmetne pravne norme je onaj dio koji utvrđuje neko pravilo ponašanja, a u konkretnoj pravnoj normi je to onaj dio koji brani nanošenje teških tjelesnih ozljeda ili teško narušavanje zdravlja drugoj osobi, odnosno sebi bliskoj osobi. Sankcija za kršenje prethodno zakonom utvrđenog pravila ponašanja u konkretnom slučaju je zatvorska kazna u rasponu od tri do osam godina. No, u nekim slučajevima samo pokušaj nepoštivanja pravnom normom utvrđenog ponašanja za sobom povlači posljedicu odnosno sankciju, a što proizlazi iz presude koja je priložena ovom radu (Prilog 1). Da je u kaznenopravnoj metodologiji kažnjiv i pokušaj nekih kaznenih djela proizlazi iz članka 34. Stavka 1. Kaznenog zakona (NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22, 114/23, 36/24), a koji navodi: „Tko s namjerom da počini kazneno djelo poduzme radnju koja prostorno i vremenski neposredno prethodi ostvarenju bića kaznenog djela, kaznit će se za pokušaj ako se za kazneno djelo može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža kazna ili zakon izričito propisuje kažnjavanje i za pokušaj.“ Obzirom da je za kazneno djelo, koje je predmet primjera i koje je sadržano u priležućoj presudi (Prilog 1), predviđena zatvorska kazna teža od pet godina tako je i sam pokušaj nepoštivanja predmetne pravne norme, odnosno pokušaj nanošenja teške tjelesne ozljede kažnjiv.

Osim prethodno navedene presude, važnost pravne norme ogleda se i u drugom primjeru koji je sadržan u presudi Općinskog kaznenog suda u Zagrebu (Prilog 2). Dakle, poznato je da je razbojništvo kazneno djelo, a koje je regulirano pravnim normama koje su sadržane u Kaznenom zakonu (NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22, 114/23, 36/24). Pravnim normama je regulirano da predmetno kazneno djelo ima svoj osnovni oblik za koji je propisana zatvorska kazna u trajanju od jedne do deset godina dok je za kvalificirani oblik ovog kaznenog djela propisana kazna zatvora od tri do dvanaest godina. Posebnost kvalificiranog oblika kaznenog djela razbojništva je ta što tu kvalifikatornu okolnost predstavlja počinjenje tog kaznenog djela u sastavu grupe ili zločinačke organizacije ili uz

uporabu oružja odnosno opasnog oruđa. U presudi koja je priložena ovom radu (Prilog 2) okrivljenik je osuđen za osnovni oblik kaznenog djela razbojništva. Okrivljenik je uporabom sile, udarcem u donji dio čeljusti oštećenika, od istoga uzeo i za sebe zadržao određeni novčani iznos i mobilni telefon, a navedenim postupanjem je izravno povrijedio odredbu članka 230. stavka 1. Kaznenog zakona. Tako bi se u konkretnom slučaju dispozicija pravne norme odnosila na onaj dio iste koji je utvrdio (ne)dozvoljeno ponašanje, a to je zabrana uporabe sile protiv neke osobe ili prijetnja istoj da će se izravno napasti na njezin život ili tijelo s ciljem prisvajanja tuđe pokretne stvari oduzimanjem te stvari. Sankcija je u odnosu na predmetno kazneno djela zatvorska kazna u vremenskom trajanju od jedne do deset godina, a na koju je zatvorsku kaznu okrivljenik iz predmetne presude u konačnici i osuđen. Detaljniji pregled navedenog kaznenog djela u odnosu na konkretan slučaj može se proučiti iz prethodno spomenute presude (Prilog 2).

Dakle, sva ponašanja koja se smatraju nedozvoljenim, a koja su to ponašanja utvrđuje se na temelju pravnih normi, za sobom povlače sankcije koje se razlikuju ovisno o tome o kojoj se pravnoj normi radi prilikom nepoštivanja iste.

9. ZAKLJUČAK

Nakon svega napisanog, nesporno se može zaključiti kako pravna norma ima veliku važnost za svaki pojedini pravni sustav. Dakle, moglo bi se reći kako pravna norma zapravo unutar pravnog sustava zauzima centralno mjesto. Navedeno proizlazi iz činjenice da većina pravnih teoretičara teško može definirati pravo bez uporabe termina pravne norme. Osim što je pravna norma osnovna jedinica svakog pravnog sustava, ona se sastoji od dva glavna elementa, a to su: dispozicija i sankcija. Premda, neki pravni teoretičari navode da se pravna norma sastoji i od dodatnih elemenata, prethodno navedena dva elementa su zapravo najvažnija. Dispozicija pravne norme u svojoj suštini predstavlja pravilo ponašanja, a nepoštivanje iste dovodi do primjene sankcije. Sankcija je onaj element koji razlikuje pravnu normu od drugih vrsta normi (moralnih ili religijskih normi). Sankcija predviđa posljedice za nepoštivanje pravne norme. Prethodno navedeni elementi pravne norme, ali i svi oni dodatni elementi koje pravna norma može sadržavati zajedno osiguravaju da pravne norme budu jasne i praktično primjenjive.

Pravne norme su raznovrsne i mogu se klasificirati prema različitim kriterijima. Neki od kriterija prema kojima se pravne norme klasificiraju su: obzirom na formuliranje zapovijedi, obzirom na nastanak, adresate, određenost dispozicije, prostorno i vremensko važenje. Osim navedenih kriterija postoje i brojni drugi kriteriji temeljem kojih se pravne norme mogu podijeliti, a neki od ostalih kriterija su navedeni u odjeljku „Vrste pravnih normi“, a koji odjeljak je sastavni dio ovog rada. Tijekom cijelog rada nastoji se naglasiti značaj koji pravne norme imaju na konkretne pravne sustave, a temeljem svega iznesenog zaključak je kako su iste ključne su za regulaciju društvenih odnosa i osiguranje pravnog poretka. Značaj pravnih normi se ogleda u nekoliko različitih aspekata. Tako pravne norme definiraju prava i obveze građana, osiguravaju pravnu sigurnost, promiču socijalnu pravdu te iste utječu i na gospodarsku (ne)stabilnost države.

Sistematizacija pravnih normi uvelike ovisi o tome u kojem pravnom aktu se ta predmetna norma nalazi, a sistematizacija pravne norme je ta koja pomaže u primjeni pravne norme na konkretnu situaciju. Sistematizacija pravnih normi je ključna za osiguravanje jasnoće, dosljednosti i učinkovitosti pravnog sustava. Nadalje, nije moguće općenito za pravne norme odrediti jesu li primjenjive, neprimjenjive ili samo trenutno nesposobne za primjenu jer se isto određuje u zavisnosti o svakom pojedinom slučaju. Da bi se moglo utvrditi je li neka pravna norma primjenjiva na konkretan slučaj važno je prvo prepoznati vremenski okvir važenja te pravne norme pa tek onda cijeliti njezinu primjenjivost na konkretan slučaj.

Naposljetku, pravne norme su temelj pravnog sustava, bitne za održavanje društvenog poretka i pravde. Razumijevanje njihovih elemenata, vrste, značaja i primjenjivosti ključno je za svaki pravni sustav koji teži učinkovitosti i pravednosti. Kroz sistematizaciju i kontinuirano prilagođavanje, pravne norme ostaju relevantne i sposobne odgovarati na promjene u društvu.

10. POPIS LITERATURE

1. Austin, J. (1971) *The province of Jurisprudence Determined*. London: Weidenfeld and Nicolson
2. Bakšić-Muftić, J. (2020) *Pravna norma (V. Sesija)*. <https://www.scribd.com/presentation/492703054/PRAVNA-NORMA-I> [pristup: rujan 2024.]
3. Banakar, R. (2015) *Norms and Normativity in Socio-Legal Research*. In: Normativity in Legal Sociology, Springer
4. Blagojević, B. (1989) *Pravna enciklopedija*. Beograd: Savremena administracija
5. Bulygin, E. (1982) *Time and Validity*. Oxford: Oxford University Press
6. Burazin, L., Krešić, M., Tucak, I. (2020) *Priručnik za teoriju prava – praktični dio*. Zagreb: Naklada Breza
7. Carbonara, E. (2017) *Law and Social Norms*, u Francesco Parisi (ed.). The Oxford Handbook of Law and Economics: Volume 1: Methodology and Concepts, Oxford Academic
8. Đorđević, S. (2015) *Uvod u pravo*. Sarajevo: Univerzitet za poslovni inženjering i menadžment - Pravni fakultet
9. Elster, J. (2011) *Norms*, in Peter Bearman, and Peter Hedström (eds), The Oxford Handbook of Analytical Sociology, Oxford Handbooks, Oxford Academic
10. Gregov, R., Pegan, V. (2019) *Uvod u državu i pravo*. Zagreb: Alka script
11. Guastini, R. (2018) *Sintaksa prava*. Zagreb: Naklada Breza
12. Hrvatska enciklopedija, *Pravna norma*, mrežno izdanje, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024., <https://www.enciklopedija.hr/clanak/pravna-norma> [pristup: srpanj 2024.]
13. Jež, Z. (2006) *Pravni sistem sa osnovnim elementima opšteg učenja o pravu i državi*. Novi sad: Privredna akademija
14. Kazneni zakon. NN 25/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22, 114/23, 36/24
15. Kulić, Ž., Kulić, M. (2015) *Uvod u pravo*. Brčko: Europski univerzitet Brčko distrikta
16. Kurtović, R. (2015) *Pravna norma i njen značaj*. Pravne teme, godina 3, broj 6
17. Lukić, R., Košutić, B. (2007) *Uvod u pravo*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu

18. Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije, službene stranice, <https://mpudt.gov.hr/> [pristup: srpanj 2024.]
19. Navarro, P.E., Moreso, J.J. (1997) *Applicability and effectiveness od legal norms*. Law and Philosophy 16 (2)
20. Odluka i rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske, U-I-3845/2006 i U-I-5348/2012 od 23. siječnja 2013. („NN“ broj 12/13)
21. Presuda Općinskog kaznenog suda u Zagrebu, poslovni broj: K-351/21-5 od 17. rujna 2021, <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionPdf?id=090216ba80c5b24c>, pristup: 2. rujna 2024.
22. Presuda Općinskog suda u Sisku, poslovni broj: K-50/20-8 od 11. studenog 2021, <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/decisionPdf?id=090216ba80c6ba9a>, pristup: 27. kolovoza 2024.
23. Prusina, A. (2022) *Primjenjivost pravne norme*. Pravnik, 56 (108). stranice 9-10
24. Radišić. J. (1973) *Pravni delikt, pravna sankcija i pravna odgovornost*. Niš: Zbornik Pravnog fakulteta u Nišu
25. Sucar, G., Herrán, J.C. (2023) *Legal System and Legal Order*. Preuzeto iz: Sellers, M., Kirste, S. (eds) *Encyclopedia of the Philosophy of Law and Social Philosophy*, Springer
26. Ustav Republike Hrvatske. NN 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14
27. Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske. NN 99/99, 29/02, 49/02
28. Von Jhering, R. (1998) *Cilj u pravu*. Sremski Karlovci: Izdavačka knjižara Zorana Stojanovića
29. Vukadinović, G., Stepanov, R. (2001) *Teorija prava I*. Petrovaradin
30. Zakon o obveznim odnosima. NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22, 155/23
31. Zakon o zabrani i sprječavanju obavljanja neregistrirane djelatnosti. NN 61/11, 66/19
32. Živanović, T. (1959) *Sistem sintetičke pravne filozofije*. Beograd: Ustavno znanstveno djelo

11. POPIS PRILOGA

1. Presuda Općinskog suda u Sisku, poslovni broj: K-50/20-8 od 11. studenog 2021.
2. Presuda Općinskog kaznenog suda u Zagrebu, poslovni broj: K-351/21-5 od 17. rujna 2021.

12. PRILOZI

1. Presuda Općinskog suda u Sisku, poslovni broj: K-50/20-8 od 11. studenog 2021.

REPUBLIKA HRVATSKA
OPĆINSKI SUD U SISKU
Sisak, Trg Ljudevita Posavskog 5

Poslovni broj: 1 K-50/20-8

U IME REPUBLIKE HRVATSKE

PRESUDA

Općinski sud u Sisku, po sucu toga suda Veri Bubaš za kao sucu pojedincu, uz sudjelovanje Radmile Čipor kao zapisničara, u kaznenom predmetu protiv optuženog M. K., zbog kaznenog djela iz članka 118. stavka 1. i 2., u vezi članka 34. Kaznenog zakona ("Narodne novine" broj 125/11, 144/12, 56/16, 61/15, 101/17 i 118/18, dalje u tekstu – KZ/11), u povodu optužnice Općinskog državnog odvjetništva u Sisku (u nastavku ODO Sisak) broj K-DO-259/19 od 5. rujna 2019., nakon javno provedene rasprave u prisutnosti zamjenika ODO Sisak Igora Burića osobno, te optuženog M. K. osobno, a u odsutnosti uredno pozvane oštećene M. M., 11. studenog 2021. objavio je i

presudio je

optuženi M. K., OIB: ..., sin F. i D. K., djevojački B., rođen.....u Sisku, s prebivalištem u Ž., Z. ulica 4, državljanin Republike Hrvatske, armirač, nezaposlen, razveden, otac 3 maloljetne djece, nema imovine, povremeno zarađuje, višestruko osuđivan,

kriv je

što je:

dana 4. travnja 2019. oko 13,00 sati u obiteljskoj kući u Ž., Z. ulica 4, tijekom verbalnog sukoba sa svojom sestrom M. M., pristajući da ju teško tjelesno ozlijedi, držeći u ruci mobitel, udario ju istim u glavu, nanijevši joj pri tome tjelesne ozljede u vidu natučenja desne orbite i donjeg desnog očnog kapka,

dakle, s namjerom da blisku osobu teško tjelesno ozlijedi ili joj teško naruši zdravlje, poduzeo radnju koja prostorno i vremenski neposredno prethodi ostvarenju bića kaznenog djela teške tjelesne ozljede,

čime je počinio kazneno djelo protiv života i tijela – tjelesnom ozljedom u pokušaju – opisano u članku 118. stavku 1. i 2. u vezi članka 34. KZ/11, a kažnjivo po članku 118. stavku 2. u vezi članka 34. KZ/11.

Optuženi M. K. se po članku 118. stavku 2. KZ/11 u vezi članka 34. KZ/11 uz primjenu članka 44. KZ/11

o s u đ u j e

NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 1 (JEDNE) GODINE

te mu se na temelju članka 57. KZ/11

iz ri č e

DJELOMIČNA UVJETNA OSUDA

tako da se od kazne na koju je optuženi osuđen izvršava 6 (šest) mjeseci zatvora, a dio kazne u trajanju od 6 (šest) mjeseci neće se izvršiti ako optuženi u roku od 3 (tri) godine od pravomoćnosti presude ne počinu novo kazneno djelo, s tim da rok provjeravanja počinje teći od izdržanog neuvjetovanog dijela izrečene kazne zatvora.

Na temelju članka 69. KZ/11 optuženom M. K. se

iz ri č e

SIGURNOSNA MJERA OBAVEZNOG LIJEČENJA OD OVISNOSTI O ALKOHOLU.

Ukoliko se optuženi ne podvrgne obaveznom liječenju, sud će temeljem članka 58. stavka 5. KZ/11 opozvati izrečenu uvjetnu osudu.

Obavezno liječenje od ovisnosti traje do prestanka razloga zbog kojih je primijenjeno, ali u svakom slučaju do prestanka izvršenja kazne zatvora, proteka roka provjeravanja primjenom uvjetne osude, a u svakom slučaju ne može trajati dulje od 3 godine.

Na temelju članka 148. stavka 6. ZKP/08 u vezi članka 145. stavka 1. točke 1. i 6. ZKP/08 optuženi M. K. oslobađa se plaćanja troškova postupka i paušala.

Obrazloženje

1/Optužnicom ODO Sisak broj K-DO-259/19 od 5. rujna 2019. optuženom M. K. stavljeno je na teret izvršenje kaznenog djela protiv života i tijela – tjelesnom ozljedom u pokušaju – opisano u članku 118. stavku 1. i 2. u vezi članka 34. KZ/11, a kažnjivo po članku 118. stavku 2. u vezi članka 34. KZ/11.

2/Zauzimajući stav o optužbi, optuženi M. K. je izjavio da se smatra krivim.

3/U svojoj obrani optuženi navodi da je počinio kazneno djelo na način kako je to u optužnici opisano. Žao mu je što je do toga došlo. Sada živi na adresi u Ž., Z. 4, dok njegova sestra M. M. živi u L. kod bake i djeda. Toga dana je najvjerojatnije

popio, on i sestra su se porječkali, bacio je mobitel prema njoj koji ju je udario u glavu, te je došlo do povrede oka, odnosno očnog kapka. Povremeno zarađuje radom u šumi i sada odrađuje rad za opće dobro. Ima troje djece, blizance stare 11 godina i kćer staru 3 i pol godine, djeca žive s majkom ali ih on redovito viđa. Prošle godine u listopadu ili studenom bio je na liječenju od alkohola u Popovači svega 3 dana i onda je napustio bolnicu. Ne pije već više od pola godine, a kada se nešto problematično dogodi onda je to u pravilu kada je pod utjecajem alkohola.

Na posebna pitanja odgovara da sada ne uzima terapiju za liječenje od alkohola, a sa sestrom je u dobrim odnosima te joj se ispričao.

4/U tijeku dokaznog postupka pred sudom su izvedeni slijedeći dokazi: ispitani je optuženi M. K., uz suglasnost stranaka nije reproducirana snimka o ispitivanju optuženog u P. postaji S. i ODO Sisak, uz suglasnost stranaka pročitan je iskaz svjedoka oštećene M. M., povijest bolesti Opće bolnice "Dr. Ivo Pedišić", Odjela za oftalmologiju i optometriju Hitne oftalmološke ambulante na ime M. M. 4. travnja 2019., bolnička prijava na ime M. M. od 5. travnja 2019. zapisnik o očevidu Policijske uprave sisačko-moslavačke, Policijske postaje Sisak broj: K-140/19 od 4. travnja 2019., izvješće o kriminalističko-tehničkoj pretrazi mjesta događaja Policijske uprave sisačko-moslavačke, Službe kriminalističke policije broj: K-140/19 od 4. travnja 2019., nalaz i mišljenje mr. sc. T. D., dr. med., stalnog sudskog vještaka 6. srpnja 2019., nalaz i mišljenje sudskog vještaka psihijatra M. P. M. od 10. kolovoza 2019., pročitan je izvod iz kaznene evidencije za optuženog, te nije odbijen niti jedan prijedlog za nadopunu dokaznog postupka.

5/S obzirom da je optuženi prilikom očitovanja o optužbi izjavio da se smatra krivim za počinjenje kaznenog djela stavljenog mu na teret i u potpunosti priznao izvršenje istog, te kako je njegovo priznanje suglasno svim izvedenim dokazima, sud će u nastavku presude, a sukladno članku 459. stavku 7. u vezi stavka 6. ZKP/08, obrazložiti samo odluku o kazni za optuženika.

6/Prilikom odmjeravanja kazne optuženom M. K., sud je uzeo u obzir okolnosti koje utječu na njenu vrstu i mjeru, pa je tako kao olakotnu okolnost uzeo u obzir da je priznao počinjenje kaznenog djela, da je iskazao žaljenje i kajanje zbog učinjenog, dok je kao otegotnu okolnost sud uzeo u obzir da je isti do sada višestruko kazneno osuđivan i to za kazneno djelo uništenja i oštećenja tuđe stvari, kazneno djelo izazivanja prometne nesreće, kazneno djelo krivotvorenja novca, kazneno djelo protuzakonitog ribolova, kazneno djelo teške krađe, kazneno djelo krađe, kazneno djelo prijetnje i teške tjelesne ozljede u pokušaju, kazneno djelo neovlaštene proizvodnje i prometa drogama i kazneno djelo prijetnje, za koja kaznena djela su mu izricane novčane kazne, kazne zatvora na koje je primijenjena uvjetna osuda i kazne zatvora koje su zamijenjene radom za opće dobro.

7/Očito da ovako izrečene kazne nisu utjecale na optuženika da svoje ponašanje uskladi sa zakonom pa je uzimajući u obzir težinu počinjenog kaznenog djela, stupanj kaznene odgovornosti počinitelja, navedene olakotne okolnosti i otegotne okolnosti na strani optuženika, uvjerenje je suda da je u konkretnom slučaju bilo opravdano izreći kaznu zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine na koju je primijenjen članak 57. KZ/11 te mu je izrečena djelomično uvjetna osuda tako da će optuženi od kazne na koju je osuđen izvršavati 6 mjeseci zatvora, a dio kazne u trajanju od 6 mjeseci zatvora neće se izvršiti ako u roku od 3 godine od pravomoćnosti presude ne počini novo kazneno djelo, s tim da rok provjeravanja počinje teći od izdržanog neuvjetovanog dijela izrečene kazne zatvora.

8/ Ovako izrečena kazna razmjerna je težini počinjenih kaznenih djela i ličnosti optuženika, pa sud smatra da će se istom ostvariti svrha izricanja i primjene kaznenopravnih sankcija da svi građani poštuju pravni sustav i da nitko ne počini kazneno djelo, a koja će dovoljno utjecati i na optuženika da ubuduće ne čini ovakva ili slična kaznena djela.

9/Na temelju članka 69. KZ/11 sud je optuženom izrekao sigurnosnu mjeru obaveznog liječenja od ovisnosti o alkoholu, jer je iz nalaza i mišljenja vještaka dr. M. P. M., vidljivo da je isti osoba s karakteristikama poremećaja osobnosti uz što je razvio i ovisnost o alkoholu. Kod njega dominiraju crte osobnosti kao zanemarivanje normi i pravila, nepoštivanje tuđih osjećaja, niske je tolerancije, impulzivnih reakcija bez samokontrole. Pod utjecajem alkohola postaje nekontrolirano agresivan, upada u stanja velike afektivne razdražljivosti i to ne samo kao posljedica alkoholiziranosti već u stanjima žudnje za alkoholom. Ne uči iz svojih pogrešaka i ranijih mjera kažnjavanja, te kod njega postoji mogućnost ponavljanja sličnog ili drugih kaznenih djela, slijedom čega se preporuča da mu se izrekne mjera obaveznog liječenja od ovisnosti o alkoholu.

10/Na temelju članka 148. stavka 6. ZKP/08 u vezi članka 145. stavka 1. točke 1. i 6. ZKP/08 sud je optuženog M. K. oslobodio plaćanja troškova postupka paušala, jer je uzeo u obzir da isti nezaposlen, te nema primanja pa bi plaćanjem istih bila ugrožena njegova materijalna egzistencija.

U Sisku 11. studenoga 2021.

SUDAC

Vera Bubaš, v.r.

2. Presuda Općinskog kaznenog suda u Zagrebu, poslovni broj: K-351/21-5 od 17. rujna 2021.

Posl. broj: 13. K-351/21-5

REPUBLIKA HRVATSKA
OPĆINSKI KAZNENI SUD U ZAGREBU
Zagreb, Ilica-Selska, Ilica 207

U IME REPUBLIKE HRVATSKE

PRESUDA

Općinski kazneni sud u Zagrebu, po sucu toga suda Marku Benčiću, kao sucu pojedincu, uz sudjelovanje Madlene Herak kao zapisničara, u kaznenom predmetu protiv **okrivljenog P. Š.**, zbog kaznenog djela iz čl. 230. st. 1. Kaznenog zakona (NN br.125/11 i 144/12 – dalje u tekstu KZ/11), a povodom optužnice ODO Zagreb broj KO-DO-4022/20 od 07. kolovoza 2020., nakon održane javne rasprave u prisutnosti tužitelja ODO Zagreb Mislava Matića, branitelja okrivljenog odv. F. O. te okrivljenika P. Š., **dana 17. rujna 2021.**

presudio je

Okrivljeni P. Š. - OIB: ..., sin S. Š. i M. T.₁, rođen u M., s prebivalištem na adresi u Z., državljanin ... i ..., profesionalni sportaš, pismen za završenom SSS-maturant gimnazije, nezaposlen, uzdržava se davanjima od roditelja, neoženjen, bez djece, bez imovine, bez čina, neodlikovan, neosuđivan, nalazi se na slobodi,

kriv je

što je:

dana 10. lipnja 2019. oko 17,05 sati, u Z., ispred ulaza stambene zgrade na adresi ..., u nakani da se neosnovano materijalno okoristi, rukom udario K. T.₂ u donji dio čeljusti, uslijed kojeg udarca je imenovani pao na tlo, nakon čega je iz džepa trenirke koju je imao na sebi uzeo i za sebe zadržao novčani iznos od 3.200,00 kuna i mobitel marke ... vrijedan oko 1.300,00 kuna, oštetivši ga time za ukupan iznos od 4.500,00 kuna,

dakle, uporabom sile protiv neke osobe, oduzeo tuđu pokretnu stvar s ciljem da je protupravno prisvoji,

čime je počinio kazneno djelo protiv imovine – razbojništvom, opisano i kažnjivo po članku 230. stavku 1. Kaznenog zakona.

pa mu se temeljem članka 230. stavak 1. KZ-a

i z r i č e

kazna zatvora u trajanju od 1 (jednu) godinu

pa se okrivljeniku temeljem članka 56. KZ-a izriče

UVJETNA OSUDA

kojom se određuje da se ovako određena kazna zatvora neće izvršiti ukoliko okrivljenik u roku od **5 (pet) godina** ne počinii novo kazneno djelo.

Na temelju članka 148. stavak 1. u vezi članka 145. stavak 2. točke 6. ZKP/08 okrivljeni je na ime kaznenog postupka dužan platiti paušalnu svotu sudu u iznosu od 2.000,00 kuna.

Obrazloženje

1. Povodom uvodno navedene optužnice održana je pred ovim sudom rasprava na kojoj se okrivljeni na pitanje kakav stav zauzima prema optužbi izjasnio da se osjeća krivim pa ga je sud u dokaznom postupku ispitao, te uz suglasnost stranaka pročitao i razgledao imovinskopravni zahtjev oštećenika, liječničku dokumentaciju za oštećenika, zapisnik o očevidu sa izvješćem o krim-teh mjesta događaja, zapisnike sa potvrdama o privremenom oduzimanju predmeta, snimke nadzornih kamera sa mjesta događaja, izvješće o uhićenju i dovođenju okrivljenog, iskaz oštećenika te izvode iz KE i PE za okrivljenog.

2. Sud je dakle s potpunom izvjesnošću utvrdio da je okrivljeni počinio kazneno djelo razbojništva, a kako mu je to optužnicom bilo stavljeno na teret prvenstveno na temelju jasnog, određenog, okolnosnog, životnog i logičnog pa prema tome istinitog iskaza okrivljenog, a koji je iskaz u svim bitnim činjenicama u potpunom suglasju sa ostalim izvedenim dokazima.

3. U ponašanju okrivljenog stekli su se dakle svi bitni elementi bića kaznenog djela razbojništva iz članka 230. stavak 1. KZ/11, a koje kazneno djelo je okrivljeni počinio sa izravnom namjerom.

4. Kako je okrivljeni proglašen krivim to mu je sud izrekao kaznenu sankciju, a na raspravi predloženu od strane tužitelja (ZODO) i to kaznu zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine te uvjetnu osudu sa rokom provjeravanja od 5 (pet) godina, a sa kojom kaznenom sankcijom se okrivljeni suglasio. Sud u ponašanju okrivljenog nije našao onih dodatnih okolnosti koje bi opravdavale izricanje po vrsti i mjeri blaže kaznene sankcije od predložene. Samo se uz ovakvu kaznenu sankciju može ostvariti svrha kaznenih sankcija, tj. izraziti društvena osuda zbog počinjenog kaznenog djela, jačati povjerenje građana u pravni poredak utemeljen na vladavini prava, utjecati na počinitelja i sve druge da ne čine kazna djela kroz jačanje svijesti o pogibeljnosti činjenja kaznenih djela i pravednosti kažnjavanja, te omogućiti počinitelju ponovno uključivanje u društvo.

5. Kako je okrivljeni proglašen krivim to je dužan temeljem čl. 148. st. 1. ZKP/08 platiti troškove kaznenog postupka koji se odnose na paušalnu svotu sudu u iznosu

od 2.000,00 kuna, a koji iznos odgovara, ne samo vrsti i težini počinjenog kaznenog djela, već i dužini trajanja i složenosti ovog kaznenog postupka, kao i prosječnim imovinskim mogućnostima okrivljenika.

U Zagrebu, 17. rujna 2021.

Zapisničar:
Madlena Herak, v.r.

Sudac:
Marko Benčić, v.r.

UPUTA O PRAVU NA ŽALBU:

Protiv ove presude nezadovoljna stranka ima pravo izjaviti žalbu u roku od 15 (petnaest) dana od dana primitka pisanog otpavka presude. Žalba se podnosi ovom sudu u četiri istovjetna primjerka, a o istoj odlučuje Županijski sud kao sud drugog stupnja.

DNA:

1. ODO Zagreb na broj KO-DO-4022/20 - pretinac
2. okrivljeni P. Š. – Z.
3. branitelj okrivljenog odv. F. O. - pretinac

IZJAVA O AUTORSTVU RADA

Ja, Karla Katušić, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor završnog/diplomskog rada pod naslovom: Pravna norma i njezini elementi te da u navedenom radu nisu na nedozvoljen način korišteni dijelovi tuđih radova.

U Požegi, 11.09.2024.

Potpis studenta

